

OM ORDNINGEN AV BRENNTORVDRIFTEN I FINNMARK OG ENKELTE ANDRE SPØRSMÅL.

Av Statens torvmester i Øst-Finnmark,
Reidar Tharaldsen, Jarvfjordbotn.

TORV SOM BRENSEL har allerede vært kjent og brukt fra den første tid der ankom folk og bosatte sig i de skogbare strøk i Finnmark. Men fagkunnskapen var liten til torvmyrenes utnyttelse. Først i 1899 ankom den første fagmann på torvbrenslets område, utsendt av Landbruksdepartementet. Denne mann var Adolf Dahl, som drev undersøkelser over hele fylket til 1905, da han sluttet. Han fikk ansatt tilsynsmenn i de forskjellige distrikter, og samtidig blev der utarbeidet regler for torvmyrenes utnyttelse i Finnmark. Etter 1905 blev Finnmark delt i to torvmesterdistrikter. A. Dahl anfører i sine optegnelser at befolkningen har liten kjennskap til torvmyrenes utnyttelse.

Men fra den første tid torvdriften blev organisert og til nu, har der skjedd en adskillig utvikling, idet tilsynsmennenes antall er steget fra ca. 10—12 til 58 mann, og antall familier der bruker torv som brensel fra ca. 500 til omkring 3000. Det tilvirkede torvkvantum er steget fra ca. 8 à 10,000 m³ til omkring 120,000 m³, eller i prosent av brenselforsyningen for disse torvbrukere fra ca. 40 til 100 prosent av brenslet.

Torvmestrenes arbeide består i å undersøke og planlegge brenntorvmyrenes utnyttelse, men må også ordne forholdene på slike steder hvor myrer ikke finnes, på best mulig måte. Tilsynsmennene har å påse at gitte regler blir overholdt, og holder oversikt over torvstikkerne i sitt distrikt og ordner op i stedlige forhold. Brenntorvdriften sorterer under Landbruksdepartementets skogkontor og med fylkesmannen som nærmeste overordnede.

Som bekjent er Finnmark landets største fylke hvad område angår, men jeg tror også at det er det mest uensartede hvad natur og vegetasjon gjelder. I de indre dele av fylket og i de lune fjordene finnes både barskog og løvskog, mens kyststrøkene intet har av den slags. Og det samme forhold blir det med brenntorvmyrene. Brenselsspørsmålet blir således et viktig problem for befolkningen i kyststrøkene. Men når fortjenesten har vært noenlunde god ved fiske, så har der vært kjøpt ganske store kvantum kull. Men torven har utgjort hovedbrenslet likevel, og der brukes foruten myrtorv, rødbanktorv og lyngtorv, foruten andre sorter torv som kan forefinnes. Lyngtorven er en lett antendelig sort som finnes på grunt jordsmonn og i fjellterreng, og som det tidligere er brukt meget av, men som nu er redusert betydelig takket være forskjellige tiltak som er gjort. Rødbanktorven er den viktigste av de simplere torvsorter som brukes, og finnes på øyer og på fastlandet nær kysten. Denne torv finnes i lag på fra 0,5 til 7 m i såkalte banker (derav navnet). Men 7 metersdybden

finnes bare på Ekkerøy. Folk kan fortelle at de øverste lag av banktorven var meget god, som myrtorv, men de nedre lag er dårligere. Der har vært torvet på Ekkerøy i to menneskealdre. Til rødbanktorvens dannelse tror jeg at sjøfuglene har vært medvirkende.

Interessen for myrer og deres utnyttelse til brensel er hos befolkningen meget gledelig, d. v. s. de som er henvist til torv som brensel. Der har vært benyttet en del penger av det såkalte dagsverksbidrag i Nord-Varanger herred til å opta en 1000 m myrgrøft og oparbeidet en transportvei for torv på ca. 1 km. Og det har vist gode resultater. Og jeg mener også at det kunne være bra for fremtiden å yde en del penger til utnyttelse av myrer på vanskelige steder, da jeg antar at torv blir hovedbrenset inntil elektrisiteten kan overta varmegivningen i de skogfattige strøk.

Om jordbruket kan der sies at det har hatt en rivende utvikling i de siste 20 år, da det er lagt adskillige tusen dekar ny jord under kultur. Finnmarks jordbruk er ungt i forhold til det øvrige land, da det er hengått bare ti slektledd siden de første nyrydningsmenn ankom og begynte sitt arbeide. Men i annen generasjon blev jordbruket meget forsømt, da der var andre interesser som spilte inn. Men nu når tredje generasjon overtok blir det forsømte tatt igjen i rikelig monn, og jordbruket er nu igjen kommet i høisetet. Men sistnevnte generasjon har hatt en betydelig fordel, idet de fikk kyndig veiledning av agronomer som blev ansatte og som reiste omkring og gav veiledning, og dessuten fikk vi en landbruksskole. Enn videre kom statens støtte til jordbruket i form av bidrag, som er av uvurderlig nytte. Så når fjerde generasjon skal overta, ligger alt til rette for et lettere levesett, og en ny provins er til landet lagt.

Selv om disse distrikter ligger på den 70. breddegrad, så er vekstforholdene i jordbruksstrøk meget gode for høi og rotvekster. Men der dyrkes også dårlige jordarter hvor påfylling av annen jord er nødvendig, og jeg har til og med sett at steingrunn er blitt omgjort til jord. Ved kysten kan der ikke drives rasjonelt jordbruk, da det blir for værhardt og jordbunnen er for skrinn. Men det kan dog drives som bierhverv og være til god hjelp for fiskerbefolkningen.
